

INHOUD

- 1 De crematie van de eerwaarde Mettavihari - Paul Boersma
- 4 Begeerte en het loslaten van begeerte - Stephen Batchelor
- 5 Dhammapada verzen over begeerte
- 6 Overzicht Vipassana-retraites
- 7 Overzicht lokale Vipassana centra
- 10 Verlangen en vrijheid (deel 1) - Frits Koster
- 12 Zien, ruiken, proeven - Gabrielle Bruhn

REDACTIONEEL

Het was de bedoeling van de redactie dit nummer van SIMSara te wijden aan het thema begeerte en verlangen. Belangrijke begrippen in het boeddhisme. Moeilijke begrippen ook. Want hoewel we in ons hoofd heel goed weten dat alle lijden door begeerte en verlangen wordt veroorzaakt, is het in de dagelijkse praktijk toch heel moeilijk steeds weer ons evenwicht te behouden temidden van alle verleidingen om ons heen.

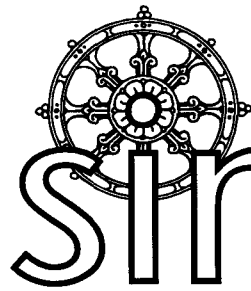
Het onverwachte overlijden van de eerwaarde Mettavihari, één van de grondleggers van de Vipassana-meditatie in Nederland, maakte dat dit nummer een ander karakter kreeg. Paul Boersma, een van de volgelingen van het eerste uur, beschrijft uitgebreid de crematie van Mettavihari. Ondertussen komen we ook veel te weten van de betekenis die Mettavihari voor hem had.

Stephen Batchelor geeft een heel eigen beschrijving van begeerte. Het ophouden van begeerte voelt als het moment waarop de wolken heel even de zon doorlaten. Daarna is de hemel weer bedekt en de kou weer terug. Vervolgens zit je weer in alle problemen die lijden, begeerte, gewoonte, rusteloosheid, afgeleid worden met zich mee-brengen. Maar er is een verschil: je weet nu waar dit spoor heengaat.

Tot slot van dit nummer beschrijft onze trouwe auteur Frits Koster het probleem dat wij calvinistische westerlingen allemaal wel kennen: begeerte is weliswaar iets dat lijden met zich meebrengt, maar daarmee is het nog niets iets 'zondigs', dat we met geweld uit ons leven zouden moeten bannen. Het is niet erg als we dingen begeren, zo lang we het maar opmerken. Niet de begeerte is het probleem, maar de onachtzaamheid. En mogelijk lukt dan een keer wat Gabrielle Bruhn zegt: 'Mild te zijn in mijn oordeel over mezelf. En misschien gaat het ooit ook nog lukken, om helemaal niet meer te oordelen.'

Mogen alle wezens mild zijn voor zichzelf

De redactie

stichting inzichts meditatie

SIMSARA

Nieuwsbrief voor belangstellenden in Vipassana-meditatie
MEI 2007 – JAARGANG 9, NUMMER 2

De crematie van de eerwaarde Mettavihari

door Paul Boersma

November 2006. De Vipassana-leraren en begeleiders zijn in Landsmeer op bezoek bij de eerwaarde Mettavihari en vernemen van hem dat hij zijn taak als beëindigd beschouwt: "Nu is het aan jullie om de verspreiding van de Vipassana over te nemen! Jullie kunnen het wel zonder mij." Als er een groepsfoto genomen moet worden, heb ik de gelegenheid eens goed naar hem te kijken. Wat ik zie frappeert me. Ik kijk naar iemand die al afscheid van deze wereld genomen heeft. Er is niets meer dat hem nog bindt aan deze wereld. Elk gebaar is pure welwillendheid.

Maart 2007. Tegen mijn gewoonte ga ik op een uitnodiging in voor een minder belangrijk boeddhistisch feest. Er zijn voornamelijk Thaise mensen. Omdat ik vroeg ben, heb ik de gelegenheid rustig een kwartiertje met Mettavihari te praten. Na een poosje komt er een diepe vrede in me op, een gevoel dat ik vooral ken uit retraites, maar ik besef dat het door Mettavihari wordt veroorzaakt. Er zijn geen problemen meer, alles is goed. Er wordt over onbeduidende dingen gesproken, maar ik geniet en ben dankbaar.

Deze twee herinneringen komen op, als ik woensdagavond 28 maart te horen krijg dat Mettavihari op zondag de 25ste plotseling is overleden. Men heeft verwoede pogingen gedaan mij eerder te bereiken, maar ik vertoefde in het buitenland zonder draagbare telefoon en zonder e-mail. Ik lees dat er elke dag een avondprogramma is en begeef me daartoe samen met mijn echtgenote meteen de volgende dag naar de tempel te Landsmeer. Daar gaat het er zeer Thais aan toe. Er heerst een grote bedrijvigheid van vrouwen, die eten klaar maken. En er lopen vele monniken rond. Het chanten zal later beginnen, wordt ons verteld.

"Je kunt Luang Pho zien in de tempel", wijst een Thaise vrouw ons de weg. Wij gaan via de zij-ingang naar binnen en treffen een paar monniken en vrouwen die in luid gesprek gewikkeld zijn. We betuigen drie maal eer aan de Boeddha en knielen dan neer bij de open kist. Er ligt een vredige uitdrukking op het gelaat van het overschot van Mettavihari. We blijven enkele minuten in dezelfde houding, onze blik gericht op het dode lichaam, en laten alles tot ons doordringen. Het gesprek achter ons wordt op gedempte toon voortgezet. Verleden en heden gaan door me heen: *anicca* en de grote invloed die Mettavihari op mijn leven heeft gehad. Emoties trillen mee. Als ik uit mijn trance kom, zie ik tussen de vele geschenken, die naast de kist gelegd zijn, een forse sigaar. En één ding doen we in Thailand en Nederland op dezelfde wijze: we bedelven de kist onder de bloemen.

Nadat we een bijdrage in de donatiepot gestopt en van een Thaise hap genoten hebben, begroeten we Jotika, die tot nu toe elke avond gekomen is en ons op de hoogte brengt. Ze toont ons de plek waar Mettavihari gevonden is: in de ruimte achter de tempel vlak bij de douche, een ontstopper in de hand. Merkwaardig dat hij zelf de afvoer heeft willen ontstoppen, hij die voor alle klusjes zijn mensen had. De politie is eerst langs geweest om een misdrijf uit te sluiten, later een dokter die hartstilstand als doodsoorzaak vaststelde. Jotika vertelt ook dat ze weinig in te brengen had bij de organisatie van de uitvaart. De Thaise monniken hebben het heft stevig in handen genomen, en wikkelen alles af volgens eeuwenoude voorschriften.

Het chanten van de monniken begint een half uur later dan aangekondigd.

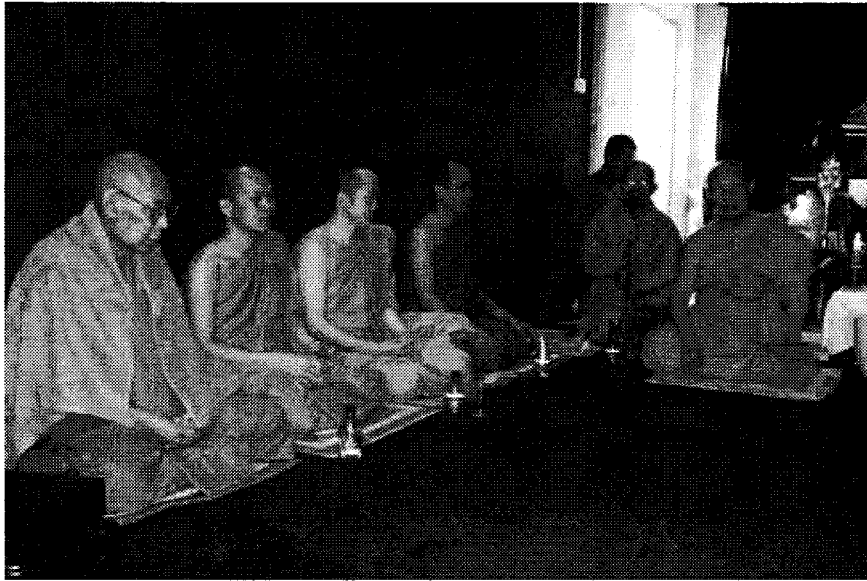

Foto: Adi Ichsan

Vóór het tempeltje is een witte tent opgezet, waarin een stuk of zestig plastic stoelen in rijen staan opgesteld. Vooraan in het midden staat een houten leunstoel met kussens erop. Deze is bestemd voor de ambassadeur (sommigen noemen haar attaché) van Thailand, die vanavond ook zal komen. Zij is te herkennen aan haar luxueuze bontjas en neemt twee begeleiders mee. De teksten die de monniken chanten zijn afkomstig uit de Abhidhamma. Niemand verstaat het Pali uiteraard, maar we concentreren ons op de geluiden en voelen de kracht die ervan uitgaat. Voor de leken is er de drievoudige toevluchtnaam (in Boeddha, Dhamma en Sangha) en het hernieuwen van de vijf voorschriften. Verder is er een toespraak in het Thais en ook een korte toespraak in het Engels, waarin getoond wordt hoe we het opkomen van onheilzame gevoelens kunnen voorkomen door onze aandacht op het contact met de zintuigen te richten. De ambassadeur (of attaché) wordt bij de rituelen betrokken: zij houdt haar bontjas aan, maar trekt haar schoenen uit, als ze overstap naar de minitempel maakt.

Het is mooi om te zien hoe door de Thai nog de juiste verhoudingen tussen geestelijke macht en wereldse macht in acht genomen worden. De ambassadeur krijgt alle eer, die haar als leek toekomt, maar deze hoogste vertegenwoordiger van de wereldse macht beseft heel goed dat er een andere belangrijkere hiërarchie bestaat. Ook de Thaise koning betuigt respect aan de monniken. Sommige westerlingen vinden het stuitend, dat de eerste de beste monnik hoger gewaardeerd wordt dan een verdienstelijk leek, maar symbolisch bekeken is het volkomen juist.

Het zijn overigens niet de eerste de beste monniken. Zij hebben geen naambordje met titel en er worden geen namen verstrekt op papier, maar er zijn vooraanstaande monniken uit geheel Europa aangekomen. Het Abhidhamma chanten wordt bijvoorbeeld geleid door een monnik uit Litouwen. Verder is er een delegatie van het klooster in Birmingham, waarmee Mettavihari bijzonder vriendelijke betrekkingen onderhield. En natuurlijk is ook de tempel in Waalwijk vertegenwoordigd. Al met al zijn het er op deze donderdagavond een stuk of negen. Van Jotika vernemen we dat er door de monniken al vergaderd is over een nieuwe "bemanning" van de tempel om

de Thaise mensen te kunnen blijven bedienen, zodat zij niet gedwongen zijn naar Waalwijk te reizen voor hun rituelen en contacten met de monniken. Het plan is om twee monniken te detacheren, maar de visa-problemen zijn aanzienlijk.

Zaterdagochtend om half elf begint de eigenlijke uitvaart. Wederom is er eerst chanten van de monniken. Er zijn er nog meer gearriveerd: het totaal aantal loopt nu tegen de twintig. Het is een lust voor het oog om ze te zien rondlopen met hun heldere rustige ogen. We zijn nog juist op tijd voor een zitplaats in de witte tent. Van achterin de tent heb ik uitzicht op zowel de monniken als op het nu ietwat scheef gevallen gezicht van Mettavihari in de kist. In grote lijnen voltrekt zich hetzelfde ritueel als donderdagavond. Het valt me op dat de monniken hun prosternaties niet alleen voor de Boeddha maar ook voor het lichaam van Mettavihari maken en ik overweeg dat het mooier was geweest als ik dat donderdagavond ook had gedaan: een eerbetoon niet aan alles wat hij ooit gedaan heeft, maar aan de Boeddha, die in hem tot uiting kwam: zijn wijsheid en mededogen. Dit zijn eigenschappen die boven het normaal menselijke uitstijgen. Hoewel niemand er bijzonder droevig uitziet voel ik toch de emotie. Van mij of van de anderen? Soms weet ik dat niet. Tijdens het chanten concentreer ik me erop en ik ontdek droefheid en dankbaarheid. Ik laat het gebeuren en observeer stilletjes hoe enkele tranen over mijn wangen glijden en dan afkoelen en opdrogen. Droefheid en dankbaarheid, zo staat het ook in rouwadvertenties, dat is goed zo.

Het weerzien met de vele meditatoren van vroeger is een vreugde. Wat zien de meeste er waardig uit. Marjó is uit Ierland gekomen. Henk is speciaal uit Turijn teruggereisd om deze crematie mee te maken. Om tijd te besparen wordt het protocol doorbroken en mogen de leken op hetzelfde tijdstip beginnen met eten als de monniken. Dat gebeurt in de grote tent achter het huis. Het weer is prachtig. In het zonnetje is er gelegenheid bij te praten met oude vrienden en kennissen. Wat heb ik Johan lang niet gezien. Aad heeft op de november bijeenkomst iets soortgelijks opgemerkt als ik, en vond dat Mettavihari toen "klaar was". Peter straalt met pretoogjes en laat weten intens van het leven te genieten ondanks zijn voortschrijdende ziekte.